

N:o 2.

Ank. till Riksd. kansli den 4 mars 1905, kl. 11 f. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om tillägg till 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen.

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, n:o 198, har herr *Victor Moll* hemställt, att Riksdagen ville såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga följande förslag om tillägg till 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen, att däri införas näst före stadgandena om skydd för patenthandlingar:

Tryckfrihetsförordningen.

§ 2.

4:o. — — — — —

Att de från bankinspektionen till bank aflåtna ämbetsbref och de handlingar, hvarå desamma grundas, äfvensom svarsskrifvelser å sådana ämbetsbref icke må, om enskildes förhållanden däri beröras, utlämnas. Den häremot bryter, så ock den, som i tryck offentliggör dylik handling, hvilken obehörigen utlämnats, böte femtio riksdaler.

Till styrkande af behovet af den föreslagna lagstiftningsåtgärden har motionären anført följande.

»I proposition n:o 44 framlade Kungl. Maj:t till 1902 års Riksdags pröfning i grundlagsenlig ordning förslag till ändrad lydelse af 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen, innehållande bland annat ett så lydande tillägg:

Att memorial och ämbetsbref, som bankinspektionen eller försäkringsinspektionen, med anledning af verkställd inspektion, afgifver angående banks eller försäkringsanstalts förhållanden, äfvensom svarsskrifvelser å sådana ämbetsbref, icke må utlämnas, där ej Konungen för särskildt fall annorlunda förordnar. Den häremot bryter, böte femtio riksdaler.

Konstitutionsutskottet hemställde i utlåtande n:o 3, att Riksdagen ville såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga ifrågasvarande punkt i följande lydelse:

Att memorial och ämbetsbref, som bankinspektionen afgifver angående banks förhållanden, äfvensom svarsskrifvelser å sådana ämbetsbref, ej må före fem år från handlingens datum till annan än banken utlämnas, där ej Konungen för särskildt fall annorlunda förordnar. Den häremot bryter, så ock den, som i tryck offentliggör dylik handling, hvilken obehörigen utlämnats, böte femtio riksdaler.

I en af herr Dahn, med instämmande af fem andra utskottsledamöter, afgifven reservation hemställdes, att punkten i fråga skulle erhålla följande lydelse:

Att memorial och ämbetsbref, som bankinspektionen med anledning af verkställd inspektion afgifver, äfvensom svarsskrifvelser å sådana ämbetsbref, icke må, där ej Konungen för särskildt fall annorlunda förordnar, utlämnas i hvad de röra enskildes förhållanden till bank. Den häremot bryter, så ock den, som i tryck offentliggör dylik handling, hvilken obehörigen utlämnats, böte femtio riksdaler.

Konstitutionsutskottet ansåg sig sakna skäl att tillstyrka bifall till den kungl. propositionen i hvad den rörde försäkringsinspektionens handlingar, hvadan bestämmelserna härom af utskottet utslötos. De af utskottet föreslagna förändringar i Kungl. Maj:ts förslag rörande bankinspektionens handlingar motiverades därmed, att utskottet, som funnit föreskrifter i tryckfrihetsförordningen om hemlighållande af dylika handlingar vara alldeles nödvändiga, därest bankinspektionen skall kunna med vederbörlig kraft verka för sitt ändamål, dock ej kunnat finna något skäl, hvarför sekretessen med afseende å dessa handlingar skulle behöfva gifvas den stora omfattning, som den kungl. propositionen innebär. Utskottet ansåg, att ifrågasvarande handlingar kunde få med-

delas åt offentligheten efter viss tid, hvilken skäligen kunde bestämmas till fem år efter handlingens datum. Vidare ansåg utskottet, att vederbörande bank själf ej borde hindras att få del af de angående banken afgifna yttranden samt att straff särskildt borde stadgas jämväl för den, som, där handling af ifrågavarande beskaffenhet obehörigen utlämnats, i tryck kungör densamma.

Reservanterna åter ansågo, att den af Kungl. Maj:t föreslagna sekretessen borde inskränkas att gälla bankinspektionens handlingar endast i hvad de röra enskildes förhållanden till bank.

Utskottets förslag godkändes af båda kamrarne, af den Andra Kammaren dock med hjälp af den förseglade sedeln.

När förslaget vid 1903 års riksdag förekom till slutlig behandling, blef detsamma af Andra Kammaren förkastadt.

Under diskussionen i kamrarne erkände samtliga talare, att sekretess är nödvändig för vissa bankinspektionens handlingar. Att förslaget föll i Andra Kammaren berodde, enligt hvad af diskussionen framgick, hufvudsakligen på två skäl: den föreslagna sekretessen ansågs hafva för stor omfattning; den af utskottet föreslagna tidsbegränsningen af fem år, efter hvilken tid ifrågavarande handlingar skulle få offentliggöras, ansågs oantaglig.

Af hvad sålunda i denna fråga förekommit framgår, att såväl konstitutionsutskottet som kamrarne obetingadt erkänt, att bankinspektionens handlingar, i hvad de röra enskildes förhållanden, icke böra få komma till offentligheten. Endast beträffande sekretessens omfattning hafva meningsskiljaktigheter förekommit.

Det synes mig emellertid i hög grad önskvärdt, att denna fråga finner en tillfredsställande lösning. Ty uppenbart är, att, helst sedan uppmärksamheten nu blifvit fäst å dessa förhållanden, frånvaron af allt skydd mot offentliggörande af bankinspektionens handlingar måste verka hämmande på inspektionens verksamhet. Då nämligen bankinspektionen i hvarje fall måste räkna med den möjligheten, att dess till en bank aflättna skrifvelse kommer till offentligheten, blir här af en naturlig följd, att uttalanden underlätas, som under andra förhållanden skulle gjorts och kunnat vara till nytta.

Det skydd, som här afses, lärer böra begränsas till de skrivelser, bankinspektionen *aflåter till bankerna*, samt dessas svarsskrivelser. I denna skriftväxling, hvilken tydligen ofta afser endast en utredning af frågor, som uppstå till följd af en inspektion eller i anledning af bankernas månadsrapporter och årsredogörelser, måste nog, för att skrivelserna skola blifva begripliga, enskildes förhållanden ofta vidröras.

Sådana skrivelser böra därför icke kunna dragas under offentligheten och såsom en gifven följd däraf icke heller de handlingar, å hvilka bankinspektionens skrivelse till bank grundas, såsom t. ex. förteckning öfver bankens engagemanger eller andra anteckningar, som vid inspektion gjorts ur bankens böcker.

Däremot böra bankinspektörens memorial till departementschefen samt de framställningar, bankinspektören, med stöd af 83 § i lagen angående solidariska bankbolag och 76 § i lagen angående bankaktiebolag, gör hos Konungens befallningshafvande, kunna så affattas, att enskildes förhållanden till banken däri icke beröras, och sådana memorial och ämbetsbref kräfvade därför intet skydd mot offentligheten.

Men äfven sådana till bankerna aflåtne ämbetsbref, som ej beröra enskildes förhållanden, torde kunna lämnas åt offentligheten. Däremot synes det icke tillrådligt, att, såsom i förut omförmälda reservation föreslagits, skrivelser, som beröra enskildes förhållanden, skola få, med uteslutande af hvad sådana förhållanden rörer, offentliggöras. Ty sådana brottstycken af en skrivelse, där kanske motiven till ett påstående skulle uteslutas, komme lätteligen att vilseleda i stället för att upplysa.

Om sålunda sekretessen begränsas till att omfatta den bankinspektionens med bankerna förda korrespondens, som berör enskildes förhållanden, torde hvarje skäl hafva bortfallit att, såsom 1902 års konstitutionsutskott föreslog, införa jämväl en begränsning till tiden; ej heller torde någon anledning finnas att vidhålla den begränsning af sekretessen, som innehålles i den år 1902 föreslagna bestämmelsen: »där ej Konungen för särskildt fall annorlunda förordnar». Då allmän lag föreskrifver, att enskildes förhållanden till bank icke må för allmänheten yppas, är det väl ej lämpligt att stifta en grundlag, som tillstädjer ett sådant yppande efter en viss kort tidsperiod, eller att inrymma Konungen rätt att för särskilda fall förordna om ett sådant yppande. Den under diskussionen i Riksdagen uppställda jämförelsen mellan ifrågavarande handlingar och statsrådsprotokollen, som ju endast för en viss tid förblifva hemliga, är väl för öfrigt icke lycklig; ty statsrådsprotokollen behöfvas för att skriva Sveriges historia, men om bankinspektionens handlingar publiceras efter ett antal år, kan någon nytta därmed ej vinnas, men däremot är visserligen den möjlighet ej utesluten, att skada därigenom kan uppstå. Bestämmelsen »där ej Konungen för särskildt fall annorlunda förordnar» afsåg utan tvifvel sådana memorial och ämbetsbref, som icke beröra enskildes förhållanden.»

Slutligen har motionären framhållit, att ett på ofvan angifna sätt

formuleradt tillägg till tryckfrihetsförordningen skulle bereda skydd åt de bankinspektionens handlingar, hvilkas hemlighållande utan gensägelse förestafvades af nödvändighetens kraf och hvilkas offentliggörande skulle föranleda allvarliga olägenheter såväl för enskilda personer som för bankerna och för affärsvärlden i allmänhet, samt att sedermera ingen tvekan skulle kunna råda, hvarest i afseende å bankinspektionens handlingar offentligheten slutade och sekretessen började.

Enligt de bestämmelser, som äro meddelade för bankinspektionens verksamhet, åligger det bankinspektören, bland annat, att tillse, att de för enskilda bankinrättningar gällande författningar och fastställda bolagsordningar behörigen iakttagas och att, där så ej sker, anmäla förhållandet till chefen för finansdepartementet äfvensom att hos bemälda departementschef anmäla de vid bankundersökningar utrönta förhållanden, som äro af beskaffenhet att böra bringas till departementschefens kännedom.

De sålunda föreskrifna granskningarna och undersökningarna föranleda gifvetvis i åtskilliga fall skriftliga meddelanden mellan bankinspektionen och de särskilda bankerna. I dessa meddelanden måste helt naturligt ofta enskildes ställning till banken, såsom t. ex. den omfattning, i hvilken kredit blifvit medgifven, beskaffenheten af belånade värdehandlingar m. m., komma att beröras; och det är uppenbart, att offentliggörande af bankinspektionens ämbetsbref till bank samt af de handlingar, hvarå dessa bref grundas, liksom ock af banksvarsskrifvelser kan, då de innehålla uppgifter af sådan art, medföra betänkliga följder för de enskilde, hvilkas förhållanden däri omnämnas och bedömas. En begränsning i rätten att offentliggöra dylika skrifvelser och handlingar påfordras sålunda af de enskildes intresse. Såsom af motionären framhållits, hämtar krafvet på sekretess uti förevarande afseende stöd äfven i den omständigheten, att bankinspektionen därförutan svårligen kan med tillbörlig kraft verka för sitt ändamål. Genom införande i tryckfrihetsförordningen af en bestämmelse i det af motionären angifna syfte skapas slutligen en naturlig motsvarighet till den i vår banklagstiftning gifna föreskrift, att enskildes förhållanden till bank ej må för allmänheten yppas.

Skrifvelser och handlingar af ifrågavarande slag böra dock icke enligt utskottets förmenande undandragas offentligheten i den omfattning, som af motionären förordats. Den bästa och tillförlitligaste kontrollen

öfver de enskilda bankinrättningarna ernås helt visst därigenom, att allmänheten sättes i tillfälle att i största möjliga omfattning taga kännedom om och erhålla öfverblick öfver deras verksamhet och skötsel. Utskottet kan med hänsyn härtill icke dela motionärens mening, att dylika skrivelser och handlingar böra, därest enskildes förhållanden däri beröras, *i sin helhet* undanhållas offentligheten. Det är blott enskildes namn samt detaljuppgifter om deras förhållanden till bank, som ej böra få lämnas åt offentligheten; men sådana utdrag ur skrivelser och handlingar torde utan svårighet kunna lämnas, att från offentliggörande undantagas såväl namn som äfven detaljuppgifter af antydd beskaffenhet. Och förvisso måste det anses synnerligen otillfredsställande, att sakförhållanden, hvilka eljest icke få hemlighållas, skulle kunna undandragas offentligheten af den orsak, att de omnämnas i samma handling som enskildes bankaffärer.

Utskottet har på grund häraf funnit nödigt att så affatta ifrågasvarande stadgande, att förbudet mot offentliggörande af dessa skrivelser och handlingar endast gäller i den mån enskildes förhållanden till bank däri beröras.

Utskottet håller vidare före, att ifrågasvarande skrivelser och handlingar, i hvad de röra enskildes förhållanden till bank, böra efter viss tid, hvilken lämpligen kunde bestämmas till femton år från handlingens datum, få meddelas offentligen. Något giltigt skäl, hvarför dessa handlingar för all framtid skulle i nämnda afseende vara omgärdade med sekretess, förefinnes icke. Efter så lång tids förlopp läser ett offentliggörande icke kunna lända till något men. Däremot synes möjligheten att efter viss tid erhålla kännedom om dylika förhållanden böra bevaras såväl af den anledning, att endast därigenom en fullständig inblick kan vinnas i det sätt, på hvilket bankspektionen fungerar, som ock med hänsyn till de upplysningar af historiskt-ekonomiskt intresse, som i bankspektionens handlingar, äfven då däri beröras enskildes förhållanden, kunna vara att hämta.

Utskottet vill till sist framhålla, att det stadgande, hvartill utskottet här nedan framställer förslag, naturligtvis icke kan medföra någon inskränkning i regeringsformens uttryckliga bestämmelse, att riksdagens justitieombudsman skall äga tillgång till alla domstolars, kollegiers och ämbetsverks protokoll och handlingar.

På grund af hvad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må, med anledning af förevarande motion, såsom hvilande till vidare grundlagsenlig be-

handling antaga följande förslag om tillägg till 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen, att däri införas näst före stadgandena om skydd för patenthandlingar:

Tryckfrihetsförordningen.

§ 2.

4:o.

Att de från bankinspektionen till bank aflåtna ämbetsbref och de handlingar, hvarå desamma grundas, äfvensom svarsskrifvelser å sådana ämbetsbref icke må, i hvad de röra enskildes förhållanden till bank, utlämnas, förrän femton år från brefvets eller handlingens datum förflutit. Den häremot bryter, så ock den, som i tryck offentliggör dylik handling, hvilken obehörigen utlämnats, böte femtio riksdaler.

Stockholm den 3 mars 1905.

På utskottets vägnar:

HUGO BLOMBERG.

Reservation

af herr *Gustaf Axel Berg*, som yttrat:

»Lika viktigt som det är, att bankinspektionens skriftväxling med bank icke må, i hvad samma skriftväxling rörer enskildes förhållanden till banken, före en viss tid få lämnas åt offentligheten, lika viktigt finner jag för min del det vara, att memorial och ämbetsbref, som bankinspektionen med anledning af verkställd inspektion eller eljest afgifver till vederbörande departement eller departementschef, icke heller må, i hvad

de röra enskildes förhållanden till bank, före en viss tid utlämnas eller publiceras; och har jag af sådan anledning inom utskottet yrkat, att utskottet, med föranledande af motionen, bort hemställa, att Riksdagen må såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga följande förslag om tillägg till 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen, att däri införas näst före stadgandena om skydd för patenthandlingar:

Tryckfrihetsförordningen.

§ 2.

4:o

Att de från bankinspektionen aflåtna ämbetsbref och de handlingar, hvarå desamma grundas, äfvensom svarsskrifvelser å sådana ämbetsbref icke må, i hvad de röra enskildes förhållanden till bank, utlämnas, förrän femton år från brefvets eller handlingens datum förflutit. Den häremot bryter, så ock den, som i tryck offentliggör dylik handling, hvilken obehörigen utlämnats, böte femtio riksdaler.»

Herrar *Sjöholm, af Ekenstam, J. F. Nyström* och *af Callerholm* hafva begärt få här antecknadt, att de icke deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.